

Ústřední knihovna
Fakulty sociálních studií MU

Základy práce s informačními zdroji pro bc. studenty psychologie

Mgr. Veronika Šléglová

10. listopadu 2016

Na co se zaměříme?

10. 11.

Jak vyhledávat?

Jak tvořit rešeršní dotaz?

Google Scholar

Praktické cvičení vyhledávání (EBSCO, Sage)

EBSCO Discovery

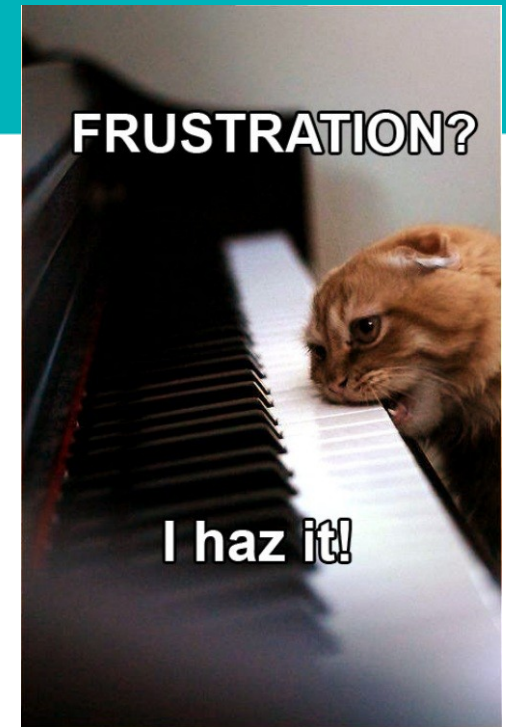
Téma domácího úkolu (pondělí 14.11. téma, odevzdání 25.11.)

Cíl a smysl

- „Klíčovat“ – tvořit odpovídající hesla
- Rychle najít odpovídající zdroj
- Rozlišovat mezi zdroji
- Rozlišovat relevanci zdrojů
- **Snížit stres** při psaní seminárek/diplomek

Informační frustrace: neutopit se
v moři materiálů

Ústřední knihovna
Fakulty sociálních studií MU

Vyhledávání

Proč vyhledávám?

1) O čem chci/musím psát?

Postupné zužování – prohlubování orientace.

Už téma trochu znám NEBO píšu o něčem novém?

BAVÍ MĚ TO?

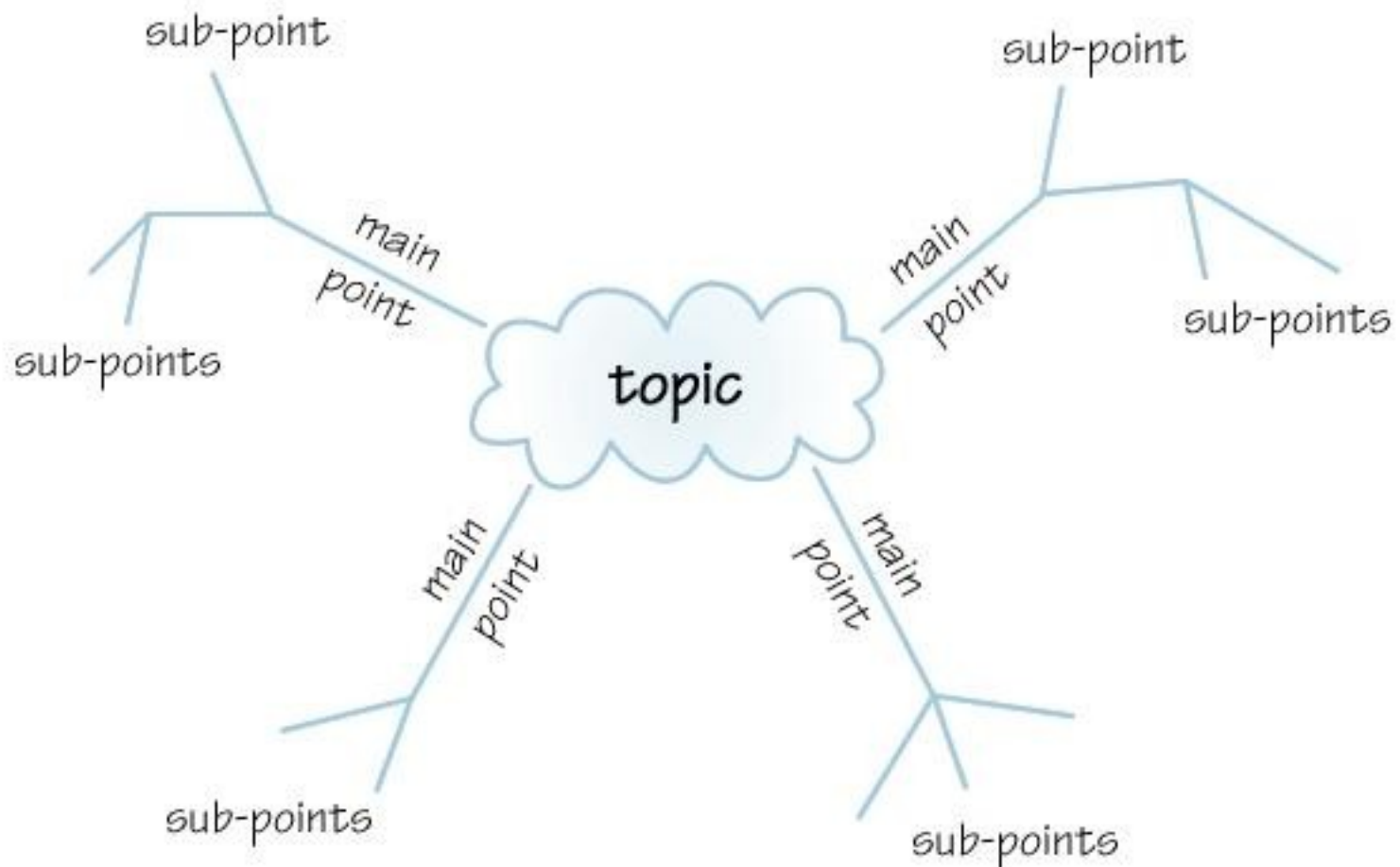
Procházení zdrojů jako možnost zužování tématu – **konkrétnost.**

2) Zformulujte téma nebo problém

Lze využít tzv. **myšlenkových map** – grafické znázornění tématu.

Mind map example

PSY101 – UVEDENÍ DO PSYCHOLOGIE

Seminární práce

„Psychologie v beletrii/divadelní hře“

Zadání:

Přečtěte si beletristické dílo (ev. scénář divadelní hry) dle vlastního výběru, najděte a pojmenujte psychologická témata, která se zde vyskytují, a pokuste se o jejich rozbor.

VINA

ztráca vesty
selhání při
podávání výkonu

PAS
AUTNTICKÉ
ZYSY

"DIAGNÓZY"

PPP
MENTÁLNÍ
ANOREXIE

PSYCHOLOGIE
V
BECETRII
(OSAMĚLOST
PRVOČÍSEL)

PATOLOGICKÉ
NÁVYKY

MANIPULACE

autority
kamarádi

RODIČOVSKÉ
VEZORCE

veřky
nároky
odcizení

(A)SOCIÁLNÍ
CHOVÁNÍ

NAVAZOVÁNÍ
VZTAHŮ

pozale sblížení
strach ze zivotu
OSAMĚLOST

3) Jak téma „dostat“ do vyhledávání

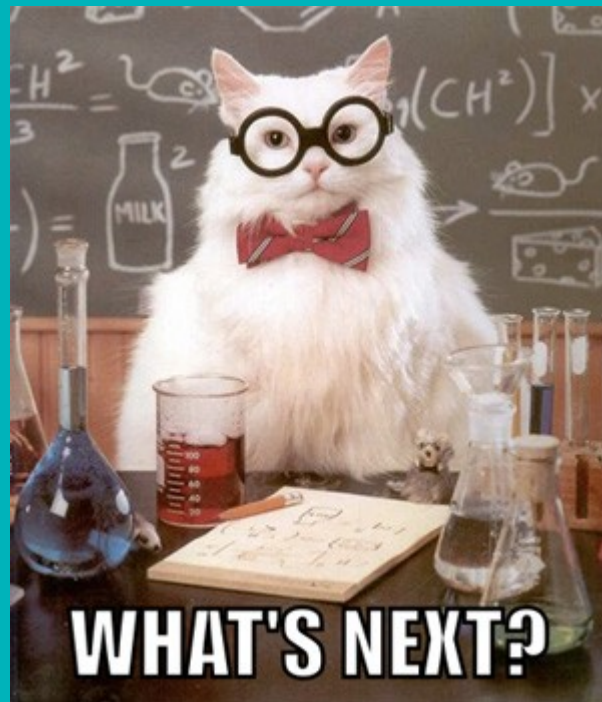
KLÍČOVÁ SLOVA (hesla)

- hlavně **podstatná jména**
- příd. jména, zájmena a slovesa když je nutné
- pozor na **stop words** (předložky, spojky, členy)
- ***předmětová hesla – katalogy knihoven***
 - Nejvýznamější hesla charakterizující celý dokument – obdobné v dalších dokumentech.
Př. psychické trauma; pacienti; rodina; vztahy
př. psychické trauma – pacienti – rodinné vztahy

Ústřední knihovna
Fakulty sociálních studií MU

Vím, co hledám, co dál?

Individuální specifikace

Časové rozmezí

Monografie „klasiků“ nebo aktuální výzkumy?

Typy dokumentů

Odborné časopisy, kapitoly z knih, příspěvky z konferencí, dizertační práce, zpravodajství

Typ dat (obrázky, text, audio, video)

Jazyk dokumentů (90% anglických zdrojů)

Forma (odborná x populárně naučná)

Co se dá najít?

- informace nutné pro **základní orientaci** v tématu
- informace doplňující a okrajové, ale důležité pro **specifičnost** práce
- zdroje **podporující argumentaci** autora
- zdroje vůči kterým se autor **vymezuje**
- **faktografické** zdroje nutné pro analýzu, komparaci, syntézu, atp.

Kde můžu hledat?

- Specializované odborné databáze
- Knihovní katalogy
- Specializované vyhledávače odborných informací
- Repozitáře
- Knihovny

Co mi pomůže hledat?

1. Booleovský model

Nejrozšířenější - kombinace termínů pomocí logických operátorů AND, OR, NOT

Operátor **AND**

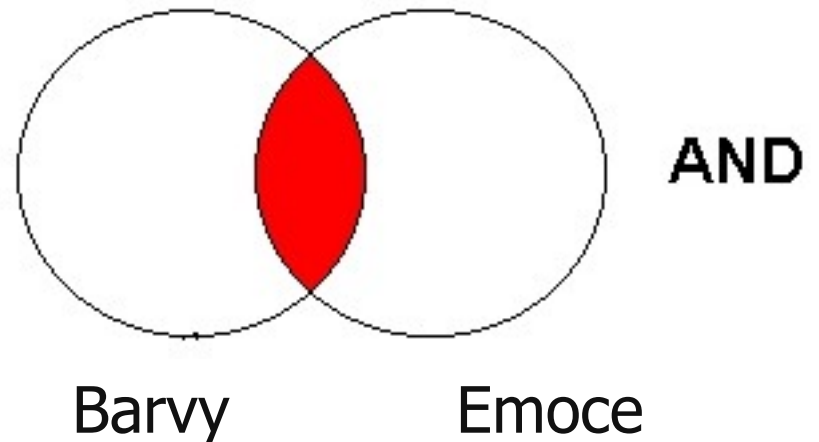
Logický součin, průnik

Vyhledá jen dokumenty, ve kterých jsou **obě** klíčová slova

Výsledek se **zužuje (průnik množin)**

Spojení **významově odlišných** pojmů

Př. barvy AND emoce

Operátor **OR**

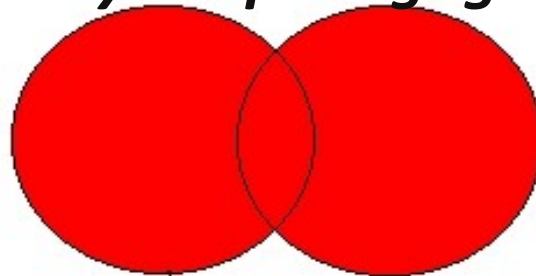
Logický součet, sjednocení

Vyhledá dokumenty, kde je **alespoň jeden** ze **zadaných výrazů**.

Výsledek průzkumu se **rozšiřuje (sjednocení množin)**.

Spojení synonym a příbuzných pojmů.

Př. *psychologie výchovy OR pedagogická psychologie*

OR

psychologie výchovy

pedagogická psychologie

Operátor **NOT**

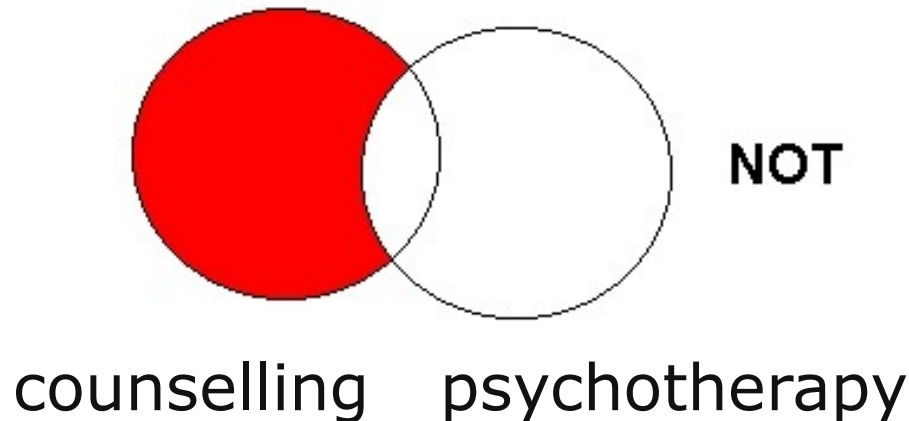
Logická negace

Vyloučí záznamy, které obsahují označené klíčové slovo

Záleží na pořadí klíčových slov

Výsledek průzkumu se **zužuje**

Př. counselling NOT psychotherapy

2. Krácení termínů (truncation) (*)

Hledaný termín je zkrácen na **kořen slova**

System dohledá všechny možné tvary kořene

Přípony nebo koncovky nahrazeny zástupným znakem

Výsledek vyhledávání se rozšiřuje

*Př. **psycholog*** - vyhledá **psycholog, psychologie, psychologický atd.***

3. Vyhledávání prostřednictvím „fráze“

Bližší specifikace dotazu

Slovní spojení

Všechna slova se musí vyskytovat v **přesném pořadí** a **uvedeném tvaru**

Využívají se **uvozovky**

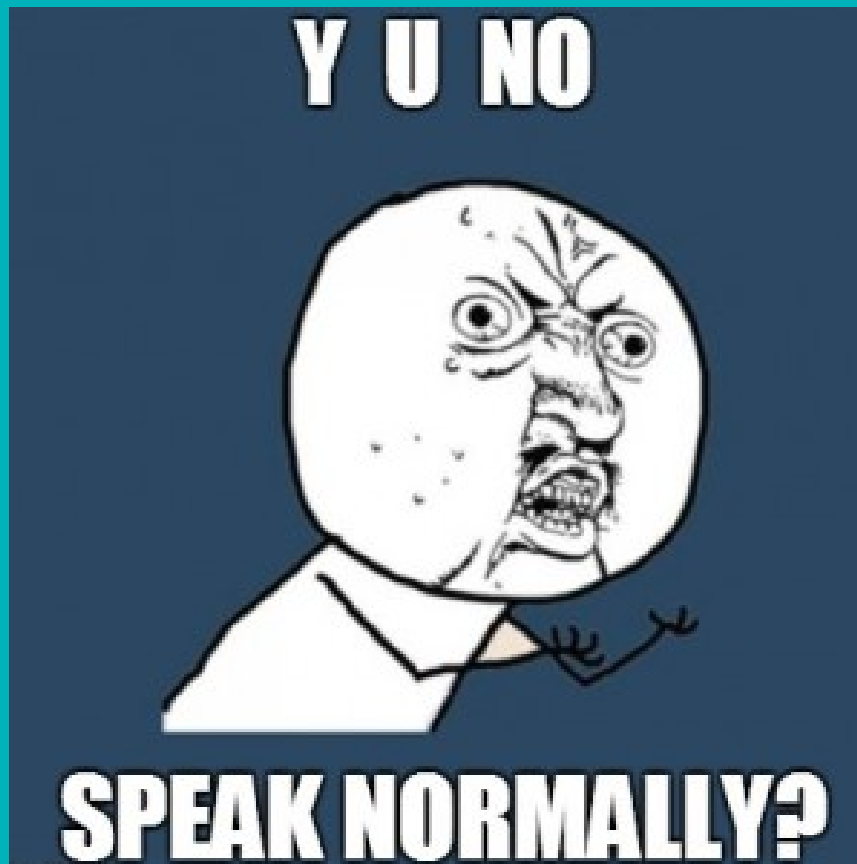
Výsledek vyhledávání se zužuje

Př. „child development“

Ústřední knihovna
Fakulty sociálních studií MU

Terminologie

Co to vlastně dělám?

Prohlížení (**browsing**)

Neklíčuji – „brouzdám“ časopisy, články (seznamy titulů v databázích)

Vyhledávání (**searching**)

Jednoduché (Google)

Pokročilé (více polí – Booleovské operátory)

- Málokdy relevantní záznamy po **prvním** vyhledávání
- Rešeršní dotaz nutné **ladit**
- Každý zdroj – vlastní pravidla → **uzpůsobit** vyhledávací dotaz
- **Neexistuje obecný „recept“ jak vyhledávat nejlépe - každý klíčuje, vyhledává, zpracovává po svém.**
- **Ale je fajn znát tipy a triky 😊**

Ústřední knihovna
Fakulty sociálních studií MU

Tipy a triky

Mám **málo** výsledků

Rozšiřte dotaz

- přidejte další/jiná klíčová slova

Zrušte omezení

- např. typ dokumentu, dílčí databáze, jenom slova v názvu apod.

Mám **mnoho** výsledků

Zužte dotaz

- konkretizujte
- lépe definujte klíčová slova (fráze)
- zaměřte se pouze na nějakou oblast apod.

Přidejte omezení

- např. jen slova v názvu, konkrétní země, typ dokumentu apod.

Jsou naše zdroje kvalitní?

- **relevance**
předmětová hesla (řízený heslář),
- **důvěryhodnost zdroje**
jména autorů, instituce, kontakty na správce...
- **pravidelná aktualizace**
- **odbornost**
impact factor

Scientometrické ukazatele

- Kvantitativně **identifikují vědecké informace.**
- Zajišťují odbornou **kvalitu zdrojů.**
- Je-li práce citována dalšími výzkumníky – má hodnotu.
- Je-li citován článek z určitého časopisu – časopis má hodnotu.
- **Pomáhají určit s jak kvalitními zdroji pracujeme.**

Impakt faktor (IF)

Proč o něm mluvíme?

- **Základ** hodnocení publikační činnosti.
- Díky němu můžeme porovnat **periodika mezi sebou**.
- Výpočet:

100 článků publikováno v časopise v letech 2013-2014

Citováno 1000x v roce 2015

Impakt faktor: $1000/100=10$

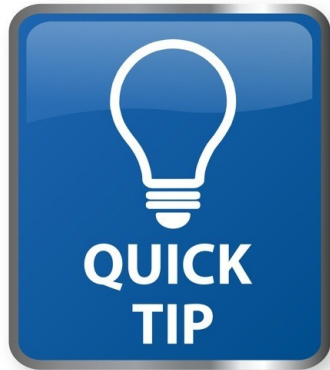
- Vysoký IF = články z periodika se **často citují** v dalších odborných časopisech
- <http://www.apa.org/pubs/journals/catalog.pdf>

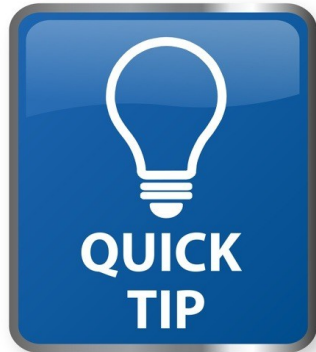
Hirschův index (H-index)

Proč o něm mluvíme?

- Hromadný **ukazatel citovanosti** u konkrétního autora.
- Příklad: Aby vědec dosáhl $h = 30$, musí být autorem 30 článků, jež mají počet citací právě 30 a více.
- Poznáme, který autor je **častěji citovaný** – má kvalitní články.

Pište si poznámky! Budete vědět, které zdroje jste již prohledali, jakou formu dotazu jste použili, jaká klíčová slova jste přidávali apod.

***Usnadněte si práci a použijte citační managery – EndNote
myendnoteweb.com***

Shrnutí

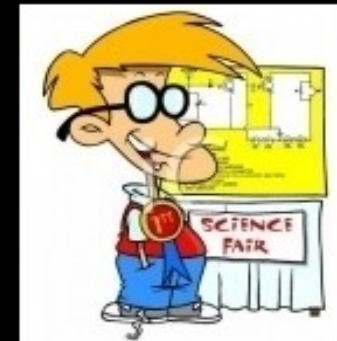
Science Writing

What my friends think I do

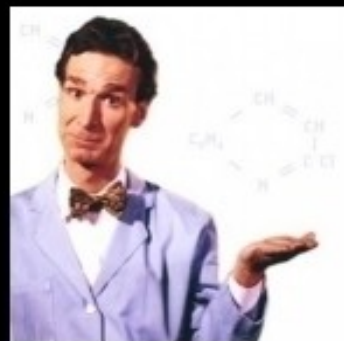
What my parents think I do

What journos think I do

What scientists think I do

What I think I do

What I actually do

- **Téma – zúžení, specifikace, orientace v terminologii**
- Klíčová slova (formulace dotazu) **stop words, Booleovské operátory, *, „“**, **málo/moc výsledků**
- Výběr vhodných zdrojů – **kvalita, relevance**
- Vyhledávání – poznámky, spolupráce
- Hodnocení vyhledaných záznamů
- Další operace – citační managery

Ústřední knihovna
Fakulty sociálních studií MU

Zadání témata úkolu

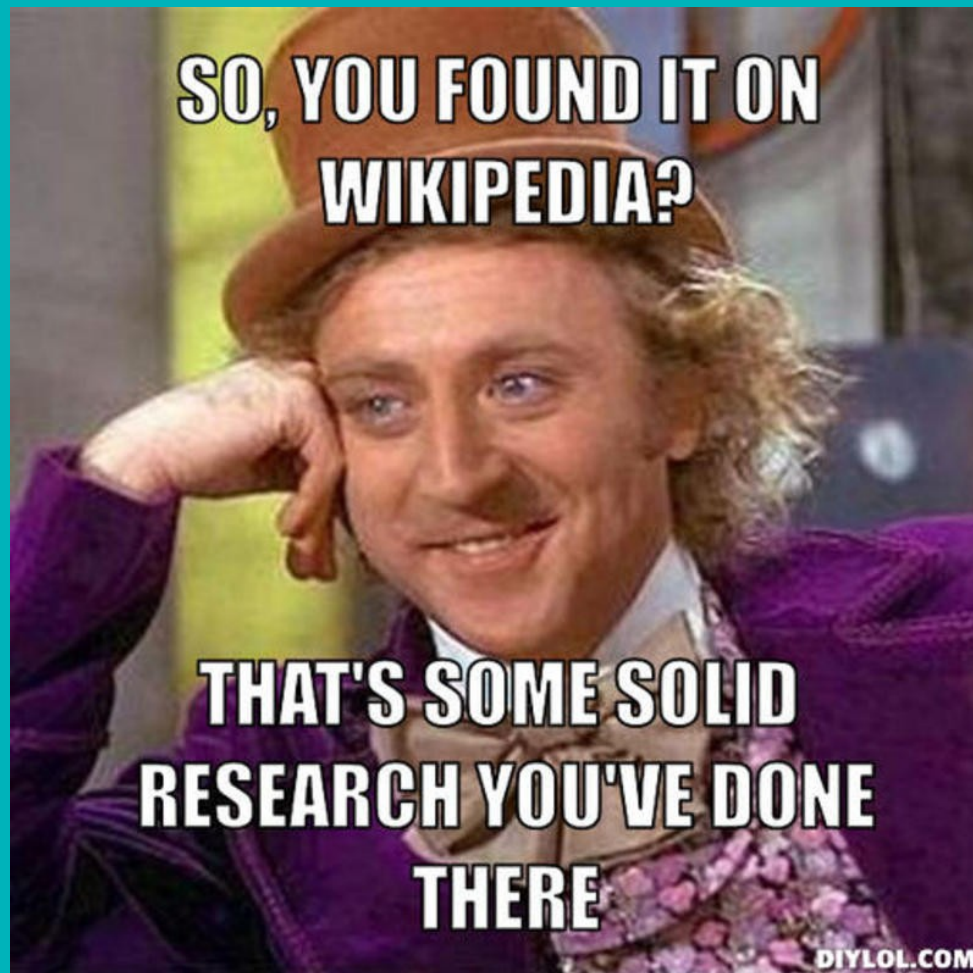
**KEEP
CALM
AND
DO YOUR
HOMEWORK**

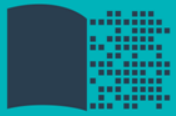

- **Pondělí 14.11. do 12:00 do Odevzdávárny složka Domací úkol → Témata** (Dokument ve Wordu)
- Každý pošle **téma**, které by chtěl/**potřeboval zpracovávat**, příp. ho zajímá.
- Téma z předmětu/seminární práce/úkolů – najít **klíčová slova** a dohledat **relevantní zdroje**
- Příklad: *Klasická psychoanalýza a teorie objektních vztahů (Dějiny psychologie)*
- **18.11.** vložím konkrétní **témata a zadání** do ISu
- 24.11. na přednášce bude čas pro poslední dotazy.
- **Vypracovaný úkol nahrát 25.11. do Odevzdávárny**
- Opravené zkonzultujeme 1.12.

Licencované zdroje

Nelicencovaný Google Scholar

Aneb – když to nenajdete na EBSCu...

- Přihlášení přes Gmail
- Moje knihovna – možnosti ukládání do schránky
- **Metriky!**

Možnosti vyhledávání – další operátory

author: (author:Carl Gustav Jung) – vyhledá jen zdroje od konkrétního autora

filetype:pdf (gestalt filetype:pdf)– vyhledá jen zdroje ve formátu pdf

Cílem je „**usnadnit uživateli vyhledávání potřebné vědecké literatury a nezahrnout ho přitom neodborným balastem**“ (Bartošek, 2008)

Praktické ukázky vyhledávání v databázích

- EBSCO

- Sage

Inspirace pro vyhledávání:

- *Gestalt, holistic approach*
- *Psychoanalysis, egopsychology*
- *Family environment, child development*
- *Yerkes-Dodson law*
- *General adaptation syndrome (GAS)*

Literatura

- STEINEROVÁ, Jela; GREŠKOVÁ, Mirka; ILAVSKÁ, Jana. *Informačné stratégie v elektronickom prostredí*. 1. vyd. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislavě, 2010, 190 s. ISBN 9788022328487.
- BARTOŠEK, Miroslav. Nástroje Google.: 2. Google Scholar. *Zpravodaj ÚVT MU*. 2008, **XIX**(2): 12-16. ISSN 1212-0901. Dostupné také z:
<http://webserver.ics.muni.cz/bulletin/articles/602.html>
- Hirschův index (h-index). *Ústav vědeckých informací 1.LF UK a VFN* [online]. [cit. 2015-10-01]. Dostupné z:
<http://uvi.lf1.cuni.cz/hirschuv-index-h-index>

When a Student Says:

“I FINALLY GET IT!”

#MAKESMYDAY

Mrs. Orman's Classroom
www.traceorman.com

Veronika Šléglová

vsleglov@fss.muni.cz

infozdroje@fss.muni.cz

Kancelář 0.54 (na druhou stranu od Krmítka)